

L'HOSPITAL INTERNACIONAL DE VIC DURANT LA GUERRA CIVIL ESPANYOLA 1936-39

Josep M. VILASECA i LLOVET

La dotació hospitalària de Vic durant la guerra civil espanyola (1936-1939) comprenia l'Hospital de la Santa Creu (institució amb sis segles d'història) i la clínica de L'Aliança, avui dia Clínica de Vic. He pogut descobrir a través de múltiples testimonis orals que les Brigades Internacionals hi fundaren un hospital, que d'ara endavant anomenaré Hospital Internacional (HI). Malauradament, fins ara no n'he pogut trobar documentació, només una referència bibliogràfica en les memòries d'un vigatà.

La situació d'aquest hospital improvisat durant la guerra és unànimement relacionada: era al convent de la congregació de germanes Carmelites de la Caritat, a la casa mare anomenada encara ara L'Escorial. Evidentment les monges marxaren al principi de la guerra, i l'edifici buit s'aprofità per a altres usos.

Per aconseguir més informació m'he valgut del testimoni oral de la sra. Soledat Ralló Terrats, nascuda el 16 de juny de 1922 a La Bisbal d'Empordà i resident des dels 3 anys d'edat a Vic. Quan ella tenia quinze anys (1937), assistí a uns cursets d'infermeria (dirigits pel Dr. Terricabras) que duraren dos o tres mesos, passats els quals l'enviaren a fer pràctiques a un dels tres hospitals que hi havia a Vic aleshores, i escollí l'HI.

Quan va ser habilitat aquest HI? Ella pensa que a finals de 1936 – principis de 1937. Era un hospital de sang, amb malalts militars ferits de guerra, bàsicament estrangers però amb alguns espanyols. Recorda molts ferits de bala (eren especialment difícils de curar els ferits de bala explosiva, que no explotava fins que era a dintre del cos), i també els que havien quedat atrapats per les mans a les "alambres" (filferro espinós amb corrent elèctric). Hi havia una sala de l'HI destinada a veneriologia.

Els directors eren un matrimoni alemany d'uns cinquanta anys que tenien una filla d'una edat que podria anar dels quinze als divuit anys, i que morí de febre tifoide. Hi havia un metge rus i també americans i francesos.

Quant a la composició de l'HI, recorda el 1r i el 2n pis, la sala de massatges, el quiròfan, les sales petites amb 10 o 12 malalts, i les sales grans (molt llargues)

amb 30 o 40 pacients. En total, aproximadament hi devia haver uns 200 malalts. De tota manera, ella no havia recorregut tot l'hospital.

La distribució de les sales era la següent: les sales petites era on hi havia els malalts greus; eren tres, numerades 20, 21 i 22. A les sales grans hi havia la resta de malalts.

El quiròfan era com una mena de galeria tapada, com una tribuna a planta tancada per vidre pels quatre costats. Hi havia taula d'operacions, però no làmpada, la il·luminació consistia en una simple bombeta que havia de ser aguantada per un ajudant. No hi havia aspirador, i l'anestèsia es feia amb una mascareta amb éter.

Recordem que hi havia tota una sala destinada a malalties venèries.

La sala de massatges contenia diversos aparells: una gàbia de fusta amb bombetes a l'interior, preparada per allotjar una extremitat i escalfar-la abans de fer-li un massatge; aquest aparell va ser construït per un electricista local. Unes plaques de goma que s'endollaven i produïen calor; s'aplicaven també al lloc on calia fer un massatge. I finalment una làmpada de raigs ultraviolats.

La formació de la Soledat i les seves companyes (unes noies de Roda de Ter que devien tenir uns 25 anys i una altra noia de la seva edat, vigatana) consistí primer en aprendre de curar els malalts, donar-los el menjar, etc. tal com feien les infermeres. Posteriorment ella passà a la sala de massatges i finalment a quiròfan.

El funcionament de l'HI era molt correcte, amb les degudes mesures higièniques. La directora repassava diàriament tot l'HI (visitava totes les sales). Recorda amb afecte especial la dona que li ensenyà a fer massatges, una alemanya anomenada Erica Biering.

Desconex la procedència dels fàrmacs utilitzats, possiblement de Gran Bretanya. Hom administrava pastilles i aplicava cremes contingudes en tubs, però no en recorda cap nom.

Els idiomes emprats per comunicar-se amb els ferits eren l'espanyol i el francès.

L'HI sofrí tres bombardeigs durant els anys de guerra. El primer només fou afectat per una bomba petita que caigué a la sala de malalts greus, només va fer un petit forat al sostre i prou (els malalts havien estat traslladats). El tercer bombardeig fou el dia que acomiadaren els internacionals (principis de 1939?).

Després que els internacionals se n'anessin, l'HI fou regentat només per espanyols, i en paraules de la nostra relatora fou "el caos: tothom manava i ningú creia, arribava un ferit i el llit encara s'havia de netejar, tot estava desordenat, brut..."

Durant el llarg avenç de les tropes franquistes cap a Barcelona (possiblement durant la batalla de l'Ebre) els quatre sanitaris que quedaven (inclosa ella)

marxaren en ambulància cap a Olot enduent-se l'instrumental de quiròfan i el de fer autòpsies; recorda el nom d'una infermera madrilenya (Carmen González Cajigal) i d'un metge, el Dr. Eslóker, també madrileny malgrat el seu cognom, que pertanyia a la "brigada del Campesino".

A Olot només hi sojornaren un dia o dos, i després anaren a Camprodon, on els altres ocupants de l'ambulància hi estigueren unes hores i marxaren cap a França. Ella es quedà.

Respecte la relació de l'HI amb els altres hospitals, segons la nostra testimoni no n'hi havia, eren autònoms. Això no es contradiu amb el fet que he trobat algunes fitxes de pacients ingressats a l'Hospital de la Santa Creu de Vic que contenen l'anotació "traslladat a l'Hospital internacional".

Fins aquí el relat de la sra. Soledat Ralló.

Un altre testimoni recorda que quan van entrar les tropes franquistes a Vic (1 de febrer de 1939 a la tarda) encara hi havia a l'HI dos o tres ferits que havien deixat allà abandonats que gemegaven durant la nit.

En conclusió, l'HI fou dotat d'un bon equip logistic i material, i desenvolupà una tasca molt important en el tractament dels ferits de guerra.